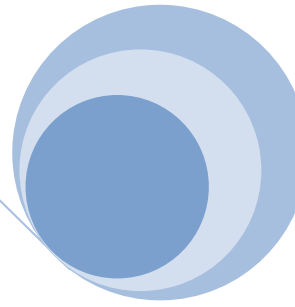

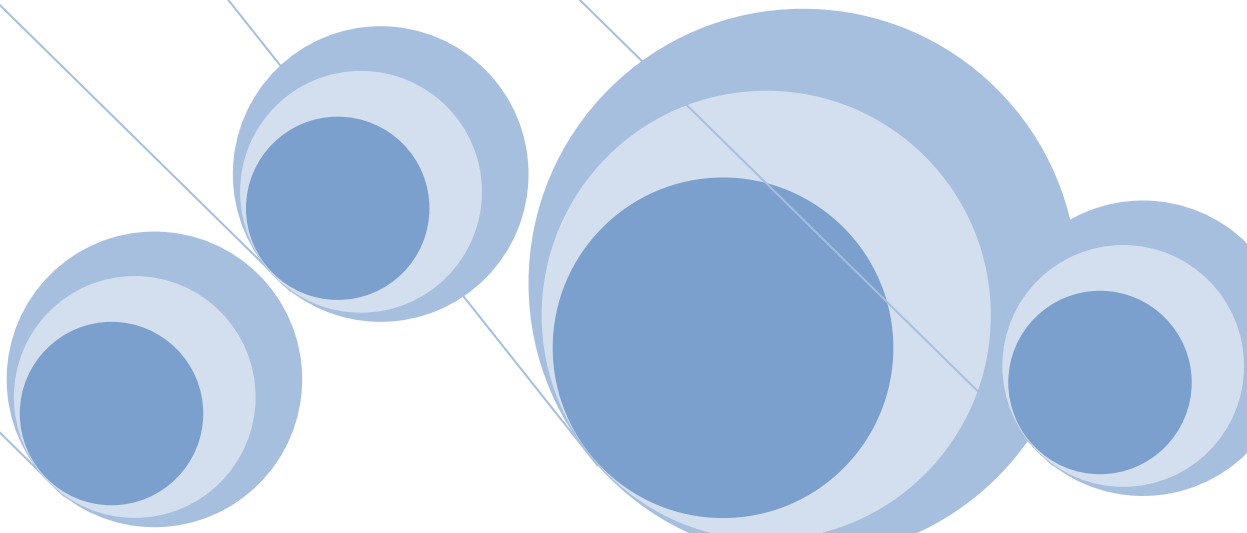
Ε.Κ.Π.Α.Α.

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ
ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική
Υποχρεώσεις των κρατών-μελών**

**Βάνια Αρμένη Νομικός, ασκουμένη στο ΕΚΠΑΑ
Επιμέλεια: Δρ. Αγγελική Καλλία**

Πίνακας Περιεχομένων

I) Βασικός στόχος.....	2
II) Εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο από τα κράτη-μέλη.....	2
III) Ο ρόλος της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά.....	7
IV) Αρμόδιες Αρχές για την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο	9
IV) Επίλογος – Συμπεράσματα	11

I) Βασικός στόχος

Στα πλαίσια της νέας Θαλάσσιας Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική αναμένεται να αποτελέσει τον βασικό πυλώνα για την αειφόρο διαχείριση των ευρωπαϊκών θαλασσών.

Απώτερος στόχος είναι η διατήρηση ή η αποκατάσταση της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος έως το έτος 2020. Τα θαλάσσια ύδατα χωρίζονται σε θαλάσσιες περιοχές ή υποπεριοχές. Λαμβάνονται υπόψη οι διαμεθοριακές επιπτώσεις στα ύδατα, ενώ η διαχείριση των θαλάσσιων υδάτων γίνεται με βάση το οικοσύστημα. Σε αυτό το πλαίσιο τα κράτη-μέλη καλούνται να συνεργαστούν μεταξύ τους αλλά και με τις τρίτες χώρες, ώστε μέσω του συντονισμού μέτρων να διαχειριστούν κατ' ομοίομορφο τρόπο τις θαλάσσιες περιφέρειες ή υποπεριφέρειες που μοιράζονται. Οι ισχύουσες περιφερειακές συμβάσεις για τη θάλασσα και οι θεσμικές δομές που αυτές καθορίζουν θα αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο για την εκπλήρωση του στόχου της Οδηγίας.

II) Εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο από τα κράτη-μέλη

Τα κράτη-μέλη έχουν την υποχρέωση να διαμορφώσουν θαλάσσια στρατηγική για τα ύδατά τους, εφαρμόζοντας εξειδικευμένα και κατάλληλα προγράμματα μέτρων και παρακολούθησης. Παράλληλα

αυτά τα μέτρα θα πρέπει να αντανakλούν και τις συνολικές προοπτικές της αντίστοιχης θαλάσσιας περιφέρειας ή υποπεριφέρειας στην οποία ανήκουν τα ύδατα των κρατών-μελών.

Οι επιμέρους υποχρεώσεις των κρατών-μελών τοποθετούνται χρονολογικά ως εξής:

Χρονολογία **Υποχρεώσεις των κρατών-μελών**

15 Ιουλίου 2010	Υποδιαίρεση των θαλάσσιων υδάτων	Καθορισμός της αρμόδιας ή των αρμόδιων Αρχών	
	(άρθρο 4, παρ.2, εδ.2)	(άρθρο 7)	
15 Ιουλίου 2012	Αρχική αξιολόγηση περιβαλλοντικής κατάστασης των θαλάσσιων υδάτων	προσδιορισμός της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης των θαλάσσιων υδάτων	καθορισμός των περιβαλλοντικών στόχων και δεικτών
	(άρθρο 5, παρ.2 αί και άρθρο 8)	(άρθρο 5, παρ.2 αii και άρθρο 9)	(άρθρο 5, παρ.2 αiii και άρθρο 10)
έτος 2013	Οριοθέτηση των προστατευόμενων περιοχών		
	(άρθρο 13, παρ.4)		
15 Ιουλίου 2014	θέσπιση προγραμμάτων παρακολούθησης της περιβαλλοντικής κατάστασης των υδάτων		
	(άρθρο 5, παρ.2 αίν και άρθρο 11)		
έτος 2015	Διαμόρφωση προγραμμάτων /μέτρων		

	(άρθρο 5, παρ.2 β και άρθρο 13)		
έτος 2016 το αργότερο	θέση σε λειτουργία των προγραμμάτων/ μέτρων		
	(άρθρο 5, παρ.2 βii)		

Ειδικότερα:

Έως τις 15 Ιουλίου 2010, τα κράτη-μέλη οφείλουν να ενημερώσουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για κάθε τυχόν νέα υποδιαίρεση των θαλάσσιων υδάτων τους, δεδομένων των τυχόν ιδιαιτεροτήτων της θαλάσσιας περιοχής. Ομοίως, *μέχρι τις 15 Ιουλίου 2010*, οφείλουν να ορίσουν για κάθε θαλάσσια περιοχή ή υποπεριοχή την αρμόδια ή τις αρμόδιες αρχές για την εφαρμογή της Οδηγίας.

Έως τις 15 Ιουλίου 2012, τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να εκπονήσουν α) την αρχική αξιολόγηση περιβαλλοντικής κατάστασης των θαλάσσιων υδάτων τους, β) τον προσδιορισμό της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης των θαλάσσιων υδάτων τους και γ) τον καθορισμό των περιβαλλοντικών στόχων και δεικτών.

Συγκεκριμένα, (α) για την αρχική αξιολόγηση περιβαλλοντικής κατάστασης των θαλάσσιων υδάτων, τα κράτη-μέλη οφείλουν να διενεργήσουν ανάλυση των βασικών γνωρισμάτων και χαρακτηριστικών των υδάτων τους. Στη συνέχεια, οφείλουν να εκτιμήσουν τις σοβαρότερες πιέσεις που ασκούνται στα ύδατα από ανθρώπινες δραστηριότητες καθώς και τις επιπτώσεις τους, βασιζόμενα στα στοιχεία και τα κριτήρια που ορίζονται στα αντίστοιχα παραρτήματα της Οδηγίας. Έπεται η οικονομική και

κοινωνική ανάλυση της χρήσης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης και της ανάλυσης του κόστους υποβάθμισης του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Ως βάση των αναλύσεων, μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι εκτιμήσεις που ήδη πραγματοποιήθηκαν προς εφαρμογή των περιφερειακών συμβάσεων και της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας.

Αφού αξιολογηθεί η κατάσταση των υδάτων, πρέπει να προσδιορισθεί (β) τι θεωρείται καλή περιβαλλοντική κατάσταση για τα ύδατα. Η Οδηγία προβλέπει, στο παράρτημα I αυτής, έντεκα χαρακτηριστικά τα οποία κράτη-μέλη οφείλουν να εξετάσουν, με δυνατότητα παράλειψης κάποιου ή κάποιων από αυτά μόνο κατόπιν υποβολής σχετικής αιτιολόγησης στην Ε. Επιτροπή.

Τέλος τα κράτη-μέλη οφείλουν να καθορίσουν (γ) τους ανάλογους περιβαλλοντικούς στόχους και δείκτες βάσει του ενδεικτικού καταλόγου χαρακτηριστικών που περιλαμβάνονται στο παράρτημα IV της Οδηγίας.

Έως το έτος 2013, τα κράτη-μέλη οφείλουν να οριοθετήσουν τις προστατευόμενες περιοχές για κάθε θαλάσσια περιφέρεια ή υποπεριφέρειά τους. Έτσι θα δημιουργηθεί ένα συνεκτικό και αντιπροσωπευτικό δίκτυο θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, το οποίο θα αποτελείται από περιοχές που βρίσκονται ήδη υπό καθεστώς προστασίας και από περιοχές που δεν υπάγονται μέχρι σήμερα σε καθεστώς προστασίας. Η εφαρμογή της Οδηγίας θα συμβάλει στην υλοποίηση των δεσμεύσεων των κρατών-μελών που

απορρέουν από διεθνείς Συμφωνίες και ιδιαίτερα στη δημιουργία παγκόσμιου δικτύου θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών έως το έτος 2012, στα πλαίσια της 8^{ης} Διάσκεψης των Συμβαλλόμενων Μερών στη Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα.

Έως τις 15 Ιουλίου 2014, τα κράτη-μέλη οφείλουν να θεσπίσουν προγράμματα παρακολούθησης της περιβαλλοντικής κατάστασης των υδάτων τους. Ο έλεγχος και η εκτίμηση της περιβαλλοντικής κατάστασης πρέπει να είναι διαρκείς. Η κατάρτιση των προγραμμάτων παρακολούθησης βασίζεται στον ενδεικτικό κατάλογο στοιχείων που περιλαμβάνεται στο παράρτημα V της Οδηγίας.

Τέλος, *έως το έτος 2015*, τα κράτη-μέλη οφείλουν να διαμορφώσουν προγράμματα μέτρων για την εξασφάλιση καλής περιβαλλοντικής κατάστασης των υδάτων μέχρι το έτος 2020. Η θέση των μέτρων σε λειτουργία προβλέπεται *το αργότερο έως το έτος 2016*. Στην περίπτωση όπου η κρίσιμη κατάσταση μίας θαλάσσιας περιοχής ή υποπεριοχής απαιτεί επείγουσα δράση, προβλέπεται η δυνατότητα επίσπευσης της έναρξης λειτουργίας των προγραμμάτων μέτρων. Παράλληλα προβλέπεται η δυνατότητα υπέρβασης του σχετικού χρονοδιαγράμματος λόγω φυσικών συνθηκών που δεν επιτρέπουν την έγκαιρη βελτίωση της κατάστασης των σχετικών θαλάσσιων υδάτων.

Οι θαλάσσιες στρατηγικές των κρατών-μελών οφείλουν να επικαιροποιούνται ανά εξαετία και πρέπει να είναι ευέλικτες σε τυχόν αλλαγές των δεδομένων και σε νέες εκτιμήσεις.

Όσον αφορά τον συντονισμό των σχεδίων δράσης και τη συνοχή των προγραμμάτων μέτρων εντός μίας θαλάσσιας περιοχής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω των γνωστοποιήσεων από τα κράτη-μέλη και μέσω εκπόνησης εκθέσεων προόδου, αξιολογεί τα σχέδια δράσης και συμβουλεύει τα κράτη-μέλη.

III) Ο ρόλος της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά

Η Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική συνδέει την εφαρμογή της με την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά (2000/60/ΕΚ). Ειδικότερα όσον αφορά τη διαχείριση των παράκτιων υδάτων, την ολοκληρωμένη πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα ύδατα και τη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών.

Η διαχείριση και η περιβαλλοντική κατάσταση των παράκτιων υδάτων ρυθμίζονται από την Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά και τα κράτη μέλη οφείλουν, έως τις 23.12.2015, να επιτύχουν καλή οικολογική και χημική κατάσταση των εσωτερικών τους υδάτων, συμπεριλαμβανομένων και των παράκτιων. Επομένως, αφενός για να αποφευχθεί η αλληλοεπικάλυψη και αφετέρου για να διαφανεί η ολοκληρωμένη πολιτική νερού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική προβλέπει ότι οι διατάξεις της εφαρμόζονται όπου συγκεκριμένες πτυχές της κατάστασης του παράκτιου περιβάλλοντος δεν έχουν ρυθμιστεί από την Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά (άρθρο 3, παρ.1β).

Με τον όρο «ολοκληρωμένη πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα νερά» νοείται ότι η πολιτική αυτή καλύπτει όλα τα ύδατα, ήτοι επιφανειακά, υπόγεια, μεταβατικά, παράκτια και θαλάσσια ύδατα, λαμβανομένης υπόψη και της αλληλεπίδρασής τους. Η κοινή αυτή πολιτική πρέπει να ενσωματώνεται στις άλλες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως για παράδειγμα στην κοινή αλιευτική πολιτική. Η αξιολόγηση του υδάτινου οικοσυστήματος προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης γίνεται με βάση όλους τους παράγοντες που το επηρεάζουν και η καλείται «προσέγγιση με βάση το οικοσύστημα». Η Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική ορίζει ότι η πραγματοποίηση της αρχικής αξιολόγησης της περιβαλλοντικής κατάστασης των υδάτων πρέπει να είναι καθολική και ότι, προς τούτο, συνεκτιμώνται οι αξιολογήσεις που έγιναν για την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά (άρθρο 8, παρ.2), δεδομένου ότι η εκβολή των εσωτερικών υδάτων στην υδρολογική λεκάνη μιας θαλάσσιας περιοχής ή υποπεριοχής επηρεάζει την περιβαλλοντική κατάσταση των θαλάσσιων υδάτων. Ο ρόλος της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά είναι συνεπώς καθοριστικός δεδομένου ότι παρέχει εγγυήσεις για την διασφάλιση καλής οικολογικής και χημικής κατάστασης των εσωτερικών υδάτων και κατ'επέκταση και των θαλάσσιων υδάτων.

Η Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική προβλέπει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών που διαθέτουν θαλάσσια ύδατα αλλά και εκείνων που δεν διαθέτουν. Τα τελευταία κράτη-μέλη δεσμεύονται να εφαρμόσουν μόνο τις διατάξεις της Οδηγίας που σχετίζονται με την περιφερειακή συνεργασία και τις δομές της (άρθρο

6) καθώς και τη σύσταση αρμόδιας ή αρμόδιων Αρχών (άρθρο 7, παρ.1, εδ.4) για να επιτευχθεί αυτή η περιφερειακή συνεργασία.

Τα κράτη-μέλη καλούνται τέλος να υιοθετήσουν προγραμματά μέτρων, λαμβάνοντας υπόψη αντίστοιχα μέτρα που έχουν ληφθεί ή που πρέπει να ληφθούν από άλλες Οδηγίες, όπως από την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, την Οδηγία 2006/7/ΕΚ για την ποιότητα των υδάτων κολύμβησης.

IV) Αρμόδιες Αρχές για την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο

Η Οδηγία προβλέπει τη σύσταση Κανονιστικής Επιτροπής (άρθρο 25), αρμοδιότητα της οποίας αποτελεί η προσαρμογή των κριτηρίων και των μεθολογικών προτύπων, όπως αναλύονται στα σχετικά παραρτήματα I, III, IV, V, αυτής, στις επιστημονικές εξελίξεις και την υιοθέτηση μεθόδων για τη διαβίβαση και επεξεργασία των δεδομένων. Τα κράτη-μέλη δεσμεύονται έως τις 15 Ιουλίου 2010 να ορίσουν την αρμόδια ή τις αρμόδιες Αρχές για κάθε θαλάσσια περιοχή ή υποπεριοχή των υδάτων τους. (άρθρο 7, παρ.1, εδ.α) . Έως τις 15 Ιανουαρίου 2011 τα κράτη-μέλη πρέπει να παραδώσουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον κατάλογο των αρμόδιων Αρχών, με βάση τα ειδικότερα στοιχεία που ορίζονται στο παράρτημα II (άρθρο 7, παρ. 1, εδ β).

Για τον καθορισμό των αρμόδιων Αρχών θα ληφθεί υπόψη η ανάγκη συντονισμού και συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο τόσο με τα κράτη-μέλη όσο και με τρίτες χώρες (άρθρο 7, παρ. 1, εδ.4). Θα πρέπει

να αξιοποιηθούν οι σχετικές δομές συνεργασίας και προγράμματα διαχείρισης των θαλάσσιων υδάτων, όπως αυτά απορρέουν από τις περιφερειακές διεθνείς Συμφωνίες, είτε από την κοινοτική νομοθεσία και ιδιαίτερα την Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά. Επίσης, τα κράτη-μέλη θα διαβιβάσουν στην Επιτροπή κατάλογο των αρμόδιων Αρχών τους που συμμετέχουν σε διεθνείς Φορείς στα πλαίσια διεθνών Συμφωνιών για το θαλάσσιο περιβάλλον (άρθρο 7, παρ. 1, εδ.γ).

Προκειμένου να εφαρμοστεί ομοιόμορφα η Οδηγία, τα κράτη-μέλη εξετάζουν προτάσεις για τον τρόπο οργάνωσης των αρμόδιων Αρχών. Στη συνάντηση των ειδικών επιστημονικών ομάδων, που πραγματοποιήθηκε στις 19 Ιανουαρίου 2009, τέθηκαν τα εξής θέματα: Αρμόδιος, σε εθνικό επίπεδο, για την καθοδήγηση και εποπτεία των οργάνων-αρχών που πρόκειται να συσταθούν θα είναι ο Διευθύνων για θέματα Θάλασσας (Marine Directive), ο οποίος θα συνεργάζεται με τον Διευθύνοντα για θέματα Νερού (Water Director) ώστε να εξασφαλιστεί συντονισμός στην πολιτική για ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτων.

Η Συντονιστική Ομάδα για τη Θαλάσσια Στρατηγική (Marine Strategy Coordination Group), θα εποπτεύεται από τους Διευθύνοντες για θέματα Θάλασσας, και έχει στόχο τον συντονισμό των εργασιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Θα υποστηρίζεται από την Ομάδα εργασίας για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση, από την Ομάδα εργασίας για τα θαλάσσια δεδομένα, τις πληροφορίες και την ανταλλαγή γνώσεων και σε μεταγενέστερο στάδιο από μία τεχνική-επιστημονική Ομάδα με κύριο έργο την παρακολούθηση και τον έλεγχο της περιβαλλοντικής κατάστασης των υδάτων.

Τα κράτη-μέλη αποβλέπουν στην συνεργασία των αρμόδιων Αρχών για τη θάλασσα με άλλες Αρχές, όπως τις Αρχές για την πολιτική διατήρησης της φύσης. Σημαντικό εργαλείο για την εφαρμογή της Οδηγίας θα αποτελέσει η εμπειρία από τα προγράμματα που ήδη λειτουργούν για την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά. Η στενή συνεργασία του Διευθύνοντα για θέματα Θάλασσας με τον Διευθύνοντα για θέματα Νερού είναι αναγκαία και ιδιαίτερα στην περίπτωση των παράκτιων υδάτων, όπου εφαρμόζεται καταρχήν η Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά. Σε πολλά κράτη-μέλη η διαχείριση των θαλάσσιων υδάτων ανήκει στην αρμοδιότητα του Διευθύνοντα για θέματα Νερού, ενώ σε κάποια άλλα κράτη-μέλη, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, υπάρχουν διαφορετικές υπηρεσίες για τα εσωτερικά ύδατα και διαφορετικές για τα θαλάσσια ύδατα.

Όσον αφορά τη διεθνή περιφερειακή συνεργασία, η Συντονιστική Ομάδα για τη Θαλάσσια Στρατηγική οφείλει να ρυθμίσει τα θέματα συνεργασίας και αντιπροσώπευσης των κρατών-μελών. Εξετάζεται η προοπτική να οριστεί ένα κράτος-μέλος ως αντιπρόσωπος της θαλάσσιας περιοχής στην οποία ανήκει και να εκπροσωπεί τα γειτονικά κράτη-μέλη στα όργανα των διεθνών Συνθηκών.

IV) Επίλογος – Συμπεράσματα

Η Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική δεν αποκλείει ούτε επικαλύπτει την εφαρμογή διεθνών Συμφωνιών ή της σχετικής ισχύουσας κοινοτικής νομοθεσίας. Αντίθετα, λειτουργεί παράλληλα με τα μέτρα που λαμβάνονται για την εφαρμογή των σχετικών με τα ύδατα Οδηγιών ή για την εφαρμογή διεθνών Συμφωνιών. Η Οδηγία αναδεικνύει την ανάγκη προστασίας του συνόλου της φυσικής έκτασης των θαλασσών, ενώ ταυτόχρονα λαμβάνει υπόψη τη σημασία και την αλληλεπίδραση των γειτονικών θαλάσσιων περιοχών, και συγκεκριμένα των αρκτικών θαλασσών. Αναγνωρίζει τις σοβαρές επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος στο περιβάλλον της Αρκτικής, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει τις ευρωπαϊκές θάλασσες. Τα κράτη-μέλη έχουν υποχρέωση συνεργασίας με κράτη με τα οποία μοιράζονται μία θαλάσσια περιοχή ή υποπεριοχή. Την προστασία των θαλάσσιων υδάτων θα ενισχύσει σημαντικά η δημιουργία συνεκτικού δικτύου θαλάσσιων προστατευομένων περιοχών, το οποίο θα ξεπερνά τα όρια του δικτύου Φύση 2000, εντάσσοντας πιθανόν και περιοχές διεθνούς σημασίας κατόπιν συνεργασίας με τρίτες χώρες.

Βιβλιογραφία:

MSFD, http://ec.europa.eu/environment/water/marine/index_en.htm

COM(DG ENV. D.2), Implementation of the Marine Strategy Framework Directive 2008/56/EC – Organization arrangements, 19 January 2009

Αμφίβιο –τεύχος 62 για την 8^η Διάσκεψη για τη βιοποικιλότητα